

CRITICAL
MASS

FRAME IT!

Colofon

Dit is een uitgave van

STICHTING CRITICAL MASS

Lange Jufferstraat 52

3532 EE Utrecht

Auteur: Diederik Wismans

Opmaak: Julia van Hulst & Diederik Wismans

Afbeeldingen: Stockfoto's

© 2025 Stichting Critical Mass, Utrecht

Alle rechten voorbehouden

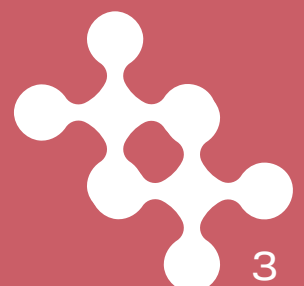
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor informatie over Frame It!: info@criticalmass.nl

Voor informatie over deze les, de verkoop en voor het doen van aanvragen van workshops of anderszins: nina@criticalmass.nl

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	04
Les	05
Technische aandachtspunten	06
Tips & Tricks	07
Draaiboek les	08

INLEIDING

Je hebt op dit moment de docentenhandleiding in handen voor **Frame it!** Deze les maakt gebruik van een online tool, die is ontwikkeld door Critical Mass in samenwerking met September en docenten van het ROC Midden-Nederland. Dit project is gefinancierd vanuit Wilde Ganzen, Connect for Global Change.

De les Frame it! sluit direct aan bij de burgerschapsopdracht die sinds 2021 wettelijk is aangescherpt. In de huidige burgerschapsagenda is expliciet vastgelegd dat leerlingen en studenten leren omgaan met de veelvormigheid van de samenleving, kritisch leren denken en zich bewust worden van hun rol als deelnemer in de democratische rechtsstaat. Mediawijsheid en het leren herkennen van framing spelen hierin een sleutelrol.

In een tijd waarin nieuws via sociale media sneller, persoonlijker en vaak ook gekleurder binnenkomt, is het voor leerlingen en studenten essentieel om te begrijpen dat elk bericht een keuze weerspiegelt: welke woorden, beelden en invalshoeken worden gebruikt en wat betekent dat voor hoe we de werkelijkheid zien? Deze les maakt dat concreet. Studenten ervaren zelf hoe framing werkt door in de rol van nieuwsmaker te kruipen. Zo ontdekken ze hoe taal en beeld keuzes sturen, welke belangen en perspectieven meespelen en hoe dit hun eigen oordeel en dat van anderen beïnvloedt.

Op die manier draagt Frame it! bij aan:

Kritisch burgerschap: leerlingen en studenten leren berichtgeving analyseren, onderscheiden van feit en mening en bewust omgaan met (online) informatie.

Democratische vorming: leerlingen en studenten oefenen met het verwoorden en wegen van verschillende perspectieven, een kerncompetentie in een pluriforme samenleving.

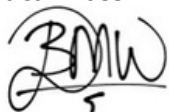
Digitale en mediawijsheid: leerlingen en studenten ontwikkelen inzicht in de mechanismen achter nieuws en sociale media, een vaardigheid die onmisbaar is voor hun persoonlijke en professionele leven.

De les biedt daarmee een directe, actuele en interactieve invulling van de burgerschapsagenda in het vo en mbo en sluit aan bij de leefwereld van leerlingen en studenten, waarin sociale media en nieuwsconsumptie een dagelijkse realiteit zijn.

In deze handleiding wordt een standaardles beschreven met onderdelen die zich logisch opvolgen. Het is aan jou, als docent, om die onderdelen met je klas te behandelen die jij relevant acht. Het is belangrijk dat leerlingen met elkaar in gesprek gaan over framing. De video's in de PowerPoint, de online tool en deze handleiding vormen hier voor een gespreksstarter. Merk je dat een volle klas te groot is om een gericht gesprek aan te gaan, voel je vrij om de les aan te passen.

Veel plezier met de les!

Met vriendelijke groet,
Critical Mass

Namens team Onderwijs
Diederik Wismans

OPEN GESPREKKEN

Tips voor een open sfeer:

- Stel open en gerichte vragen, wees eerlijk over je eigen aannames en oprecht nieuwsgierig.
- Daag leerlingen uit om verschillende persepctieven aan te nemen. Vraag naar voorbeelden van situaties, zo stimuleren we empathie.
- Maak het persoonlijk, reageer vanuit jezelf.
- Laat de klas zelf gespreksregels opstellen aan het begin van de les.

Voorbeeldvragen:

Welke regels zorgen ervoor dat we een goed gesprek kunnen voeren?

- Wat vind je een belangrijke regel om je prettig te voelen bij een gesprek?
- Basisvragen voor nabespreken:
 - Wat heb je feitelijk ervaren / wat zag je / wat gebeurde er / wat hoorde je?
 - Wat deed het met je?
 - Wat verbaasde je / viel je op / was nieuw voor je / wat heb je onthouden?
 - Wat herkende je uit je echte leven / waar deed het je aan denken?
 - Waar draait het in de video om?
 - Stel je kijkt vanavond het nieuws of je Insta- / TikTok- / SnapChat- / X-feed, wat denk je dan?
 - Wat neem je mee?

GOOD TO KNOW

LAPTOPGEBRUIK

In deze les werken studenten samen in kleine groepen met één laptop per groepje. Deze keuze is bewust gemaakt: het stimuleert samenwerking, overleg en taakverdeling. Waar individueel werken achter een eigen scherm de focus vooral legt op technische uitvoering, dwingt het werken met één laptop studenten om samen beslissingen te nemen: welke invalshoek kiezen we, hoe formuleren we ons bericht en welk beeldmateriaal gebruiken we?

Deze aanpak sluit direct aan bij de vaardigheden die binnen de 21st Century skills centraal staan:

Samenwerken & communicatie: studenten moeten actief overleggen, luisteren naar elkaars ideeën en keuzes gezamenlijk onderbouwen.

Kritisch denken: doordat er slechts één uitvoerende plek is, moeten studenten argumenteren en prioriteren voordat zij een keuze vastleggen.

Creativiteit: binnen de beperkte middelen zoeken studenten gezamenlijk naar originele invalshoeken en creatieve oplossingen.

Digitale geletterdheid: studenten leren niet alleen een digitaal product te maken, maar vooral om digitaal materiaal kritisch en doelgericht in te zetten.

Sociale & culturele vaardigheden: het groepsproces vraagt dat studenten rekening houden met verschillende perspectieven, achtergronden en communicatiestijlen.

Door de laptop als gedeeld middel in te zetten, wordt de technologie dus niet alleen een hulpmiddel om de opdracht uit te voeren, maar ook een didactisch instrument om samenwerking, kritisch denken en verantwoordelijkheid binnen de groep te stimuleren.

Vorbereiding en technische aandachtspunten

We raden het aan om een 20 minuten voorbereidingstijd te rekenen zodat je zelf een keer de tool kunt spelen. Dit is geen vereiste voor een goede les.

- Test de tool Frame it! voordat je het in de les gebruikt. Het is niet ingewikkeld en zo gebruiksvriendelijk mogelijk ontwikkeld, maar het laatste wat je wil is dat je niet weet waar de studenten hun code om in te loggen vandaan kunnen halen.
- Check het internet en het geluid in de klas voordat je begint aan de les.
- Frame it! werkt **uitsluitend** op **Google Chrome** via Windows of Apple.
- Je logt in met het mailadres en wachtwoord dat Critical Mass met je heeft gedeeld.
- Om als docent in te loggen, ga je naar: **<https://frame-it.nu/docent/login>**
- Gebruik je toegestuurde inlogcode en password.
- Bij een succesvolle login als docent wordt gevraagd welk scenario (welk thema) je wil activeren voor je klas. Kies hier één thema. Daarmee zet je het juiste scenario voor jouw klas klaar en projecteert de website een code. Deze code hebben studenten nodig om zich te koppelen. Toon deze code op het scherm.
- Studenten loggen in op hun eigen laptop via **www.frame-it.nu/login**. Daar wordt gevraagd om een code in te vullen. Deze code vinden ze inmiddels op het digibord dat jij projecteert.
- Wat te doen als een student uit het systeem is (weggeklikt, geen internetverbinding)? Het enige wat de student hoeft te doen is teruggaan naar de inlogpagina en opnieuw de code invoeren. Het kan zijn dat de student hiernaar vraagt bij jou.
- Na afloop van het gebruik van de tool door studenten verzenden zij hun gemaakte nieuwsitem toe. De inzending wordt zichtbaar op jouw scherm. Door te klikken op de ingestuurde items (Groepsnaam) wordt het nieuwsitem afgespeeld.

Lesduur	120 minuten (op te delen in 2 lessen)
Niveau	vo en mbo niveau 2-4
Vorbereiding	20 minuten <ul style="list-style-type: none"> • werkvorm doornemen • check geluid/wifi in lokaal • eventueel: speel frame it! zelf een keer
<p>Inhoud van de les</p> <p>Overtuigen door middel van framing staat centraal in deze les. Door het gebruik van “framing” als communicatietechniek, wordt de blik van de ontvanger beïnvloed. Dit gebeurt via woorden en beelden en de gevoelens die worden oproepen. Het frame wordt een bril waardoor we bepaalde informatie wel zien, en andere juist niet. Het is voor studenten goed te beseffen dat de werkelijkheid die zij zien (via televisie, TikTok, Instagram etc.) nooit volledig is en niet alle kanten van de werkelijkheid kan belichten.</p> <p>Er bestaan twee thema's om te bespreken. je kunt voorafgaand aan de les een thema kiezen dat je wil klaarzetten voor de les:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Artificiële Intelligentie: sinds de komst van ChatGPT en andere LLM's (Language Learning Models) is er veel te doen over AI in het nieuws. Enerzijds wordt AI gepresenteerd als baken van vooruitgang, anderzijds vrezen mensen AI, bijvoorbeeld als het gaat over werkgelegenheid, privacy en desinformatie. Leerlingen of studenten gaan met verschillende frames rondom AI aan de slag om uiteindelijk zelf een nieuwsitem over AI te framen. Is AI een vooruitgang, of een bedreiging? 2. Opkomen voor het klimaat: de blokkades van de A12 door Extinction Rebellion zijn een veelbesproken onderwerp in de media. Enerzijds worden de demonstranten neergezet als 'drammers' of zelfs extremisten, en ligt de focus op de nadelige gevolgen van de blokkades voor de gewone burger in de auto. Anderzijds worden klimaatactivisten neergezet als helden die klimaatverandering aan de kaak stellen en daardoor toekomstige generaties helpen te beschermen. Leerlingen of studenten kunnen kiezen uit verschillende fragmenten en dan zelf een item framen: zetten ze de activisten neer als klimaatdrammers, of klimaathelden? 	
Benodigheden	Één laptop per groepje Post-its/papier Redeneerschema (optioneel)

Inhoudelijke leerdoelen

- O De student heeft inzicht in berichtgeving en leert dat achter berichtgeving bewuste keuzes schuilgaan, die beïnvloeden hoe feitelijk informatie tot je komt.
- O De student traint de vaardigheid om meningen en argumenten te vormen en te onderbouwen aan de hand van een redeneerschema
- O De student verkrijgt inzicht in het belang van het voorzien van informatie van verschillende perspectieven en ontwikkelt hiermee het kritisch denkvermogen.
- O De student traint de vaardigheid om van perspectief te veranderen en een mening vanuit een ander perspectief te onderbouwen.
- O De student verkrijgt inzicht in framing door media en weet hoe dit bijdraagt aan de verschillende filterbubbels in de maatschappij.

Subleerdoelen

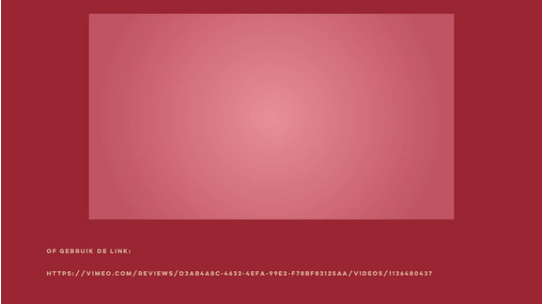

- O Relatie en groepsdynamiek versterken
- O Samenwerkingsvaardigheden stimuleren
- O Kritisch denken en creativiteit bevorderen

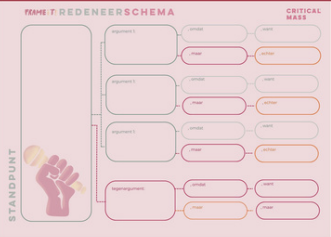

<p>Dia 1-4 10 min</p>	<p>1. INTRODUCTIE- WAT GAAN WE DOEN?</p> <ul style="list-style-type: none"> • In groepjes een overtuigend nieuwsitem maken • In gesprek over FRAMING en dit gebruiken in je nieuwsitem • Stellingen spel • Thema kiezen voor nieuwsitem (AI of Klimaat) • Onderzoek argumenten • Nieuwsitem maken en presenteren • Stemmen op het meest overtuigende item 	<p>1 Introductie - Wat gaan we doen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Introduceer de les, jullie gaan in groepjes een nieuwsitem maken. Er zit een spelelement aan, de klas gaat stemmen op het beste nieuwsitem. • TIP: Spreek regels af over laptop gebruik, en hoe je wil samenwerken in een groepje.
<p>Dia 1-4 10 min</p>	<p>2. WAT LEER JE VANDAAG?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat framing is en hoe het wordt gebruikt • Hoe framing gebruikt kan worden in het nieuws om een verhaal te vertellen op een bepaalde manier • Dat dezelfde beelden op verschillende manieren begrepen kunnen worden • Inzicht in hoe filterbubbels werken en het effect hiervan op de Maatschappij • Hoe je een nieuwsitem maakt met de online tool Frame-It 	<p>2 Wat leer je vandaag?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sta stil bij de ‘waarom vraag’; waarom is het belangrijk om het over framing te hebben? Denk hierbij aan filterbubbels, algoritmes, perspectief en sociale omgeving.
<p>Dia 1-4 10 min</p>	<p>3. WAT IS FRAMING?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Framing is een overtuigingsstechniek in communicatie • Je stuurt de aandacht naar één kant van een verhaal, en bepaalde manier waarop er naar het verhaal gekeken wordt • Een frame is een verhaal dat je met bepaalde woorden en beelden vertelt, waardoor sommige delen van de werkelijkheid meer naar voren komen en andere delen naar de achtergrond verdwijnen. • Bij een vergrote filterbubbel ontvang je vaak maar één perspectief. • Herken je dit? Wat gebeurt er als je op je 'for you page', doorscrollt op één thema? • Kijk eventueel deze video voor uitleg: https://www.youtube.com/watch?v=fqIDSX7pVoo 	<p>3 Uitleg framing</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vraag de klas waar zij aan denken bij framing? • Vraag de klas of zij voorbeelden kennen van framing? • Bekijk eventueel de video voor extra uitleg: https://www.youtube.com/watch?v=fqIDSX7pVoo
<p>Dia 1-4 10 min</p>	<p>4. OP WELKE MANIEREN KUN JE IETS FRAMEN?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Met beelden? • Met geluiden? • Met meningen? 	<p>4 Op welke manier kun je iets framen? Framing uitdiepen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vraag de klas op wat voor manieren je iets kunt framen? • Vraag of ze voorbeelden kennen waarin er beelden, woorden, of geluiden worden gebruikt om iets te framen? • Voorbeeld: Denk aan een spannende horror film, wat zou er gebeuren als je daar blijde muziek onder zou zetten?

<p>Dia 5 5 min</p>		<p>5 Een oefenopdracht over framing.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verdeel de klas door de helft. • Laat de ene helft van de klas antwoorden roepen waarom de wolf slecht is, laat de andere helft roepen waarom de wolf goed is. Afhankelijk van de klas kun je ze laten gaan, of wijs leerlingen aan. • Hulpvraag: wat weten jullie over de wolf? Wat zie je in de media over de wolf? Waarom is dit een thema waarop je goed kunt 'framen'.
		<p>6 Voorbeelden van framing:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een frame is een bril waardoor je kijkt naar bepaalde berichten. Gebruik de voorbeelden op de slide als extra toelichting.
<p>Dia 7-9 10 minuten</p>		<p>7 Stellingen over framing:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vraag aan de klas of iedereen gaat staan, kies twee kanten in de ruimte; eens/oneens, daar tussen staan mag ook als ze het niet weten. • Vraag de klas om hun mening, vraag een paar leerlingen waarom ze eens/oneens zijn. Framing kan ook gebruikt worden om een boodschap over te brengen 'bijvoorbeeld bij een slecht cijfer; dat geeft ook kans voor verbetering. • Stelling 1: Framing is altijd slecht.
<p>Dia 7-9 10 minuten</p>		<p>Stelling 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ik kan nep nieuws altijd herkennen. • Hulp voorbeelden: denk aan AI beelden van leuke dieren die menselijke dingen doen, snappen je ouders altijd wel hoe filters werken, heb je zelf weleens geloofd in iets wat niet waar is?

<p>Dia 7-9 10 minuten</p>	<p>9. STELLING</p> <p>EENS/ONEENS:</p> <p>HET IS GOED DAT JONGEREN IN SOMMIGE LANDEN NIET MEER OP SOCIAL MEDIA MOGEN</p> 	<ul style="list-style-type: none"> Het is goed dat jongeren in sommige landen niet meer op social media mogen. <p>Denk aan Australië, waar het onlangs is afgeschaft en Europese landen die hier over nadenken. Wat zouden ze ervan vinden als dat in Nederland ook zo zou zijn?</p> <p>Extra stellingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Framing gebeurt alleen op social media. Scholen moeten jongeren leren over wat framing is. Ik heb het met mijn ouders over framing en nepnieuws.
<p>Dia 10 - 12 5 minuten</p>	<p>10. DEEL 2: HET MAKEN VAN EEN NIEUWSITEM</p> 	<p>Deel 2 van de les: het maken van een nieuwsitem.</p> <ul style="list-style-type: none"> In dit onderdeel gaat de klas hun eigen nieuwsitem maken. Neem de klas kort mee in wat ze gaan doen. Verdeel de klas in groepjes van 4 à 5 personen.
<p>Dia 10 - 12 5 minuten</p>	<p>11. AAN DE SLAG MET FRAME-IT</p> <ul style="list-style-type: none"> Jullie gaan je eigen nieuwsitem maken. Stelling kiezen: AI of Klimaat Groepjes worden gemaakt Thema onderzoeken in je groepje <ul style="list-style-type: none"> AI of Klimaat? Bekijk de introductievideo Maak je nieuwsitem in de tool iedereen krijgt dezelfde beelden; maar gebruikt ze op een andere manier. Aan het einde van les gaan we stemmen op het beste nieuwsitem. 	<p>Uitleg frame-it + keuze stellingen</p> <ul style="list-style-type: none"> Leg kort de stappen uit van wat jullie gaan doen. Kies met de klas het thema AI of Klimaat. De hele klas doet hetzelfde thema. Vervolgens ga je aan de slag met de dia Klimaat, of de dia AI. <p>Geef de klas de link naar de tool waarin zij hun nieuwsitem maken: https://frame-it.nu/login</p>
<p>Dia 10 - 12 5 minuten</p>	<p>12. STAPPEN NIEUWSITEM MAKEN</p> <ol style="list-style-type: none"> Besprek de argumenten en kies de 3 beste argumenten Log straks in op de link die jullie krijgen Kijk de video's Kies welke video's het beste passen bij jouw argumenten Kies welke muziek het beste past bij jouw nieuwsitem (zet de muziek niet te hard, dan hoor je de stem niet meer) Maak een voice-over bij het item <p>We beginnen met het kijken van de instructie video:</p> 	<p>Stappen nieuws item maken:</p> <ul style="list-style-type: none"> Neem de stappen door. Er is één laptop per groepje nodig.

Schematische opbouw

<p>Filmpje 1 minuut</p>		<p>Instructie video: https://vimeo.com/reviews/d3ab4a8c-4632-4efa-99e2-f78bf83125aa/videos/1136480437</p>
<p>Dia 13 5 minuten</p>	<p>13. THEMA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Je bepaalt het frame aan de hand van de volgende stelling <p>KLIJMAAT: "DEMONSTREREN VOOR KLIMAATVERANDERING HEEFT TOTAAL GEEN ZIN"</p> <p>OF</p> <p>AI: "AI HELPT ONS NIET IN HET DAGELIJKS LEVEN EN IS ZELFS ONVERSTANDIG OM TE GEBRUIKEN"</p> <ul style="list-style-type: none"> • De hele klas krijgt dezelfde stelling • De docent bepaalt welke groepjes het eens of oneens zijn met de stelling • Kijk de filmpjes in de tool en bedenken argumenten voor de stelling 	<p>13. Thema keuze:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kies een thema AI of Klimaat: op pagina 6 vind je meer achtergrondinformatie om zelf eventueel door te nemen. • Verdeel de klas willekeurig in welke groepjes het eens zijn met de stelling, en welke groepjes oneens zijn met de stelling. • Bespreek eventueel klassikaal wat jullie weten over het thema.
<p>Dia 14 - 15 30 minuten</p>	<p>14. NOG EEN KEER DE OPDRACHT:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Je ontwikkelt met je groepje een nieuwsitem • Dit fragment moet kort en bondig zijn • Kies de fragmenten in de tool die het best bij jullie verhaal horen • Benoem in je nieuwsitem de belangrijkste zaken • Kies de passende muziek en spreek een voice-over in <p>TIPS VOICE OVER</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spreek de VOICE-OVER rustig in. • Zet de muziek niet TE HARD dan hoor je de Voice-Over niet • Gebruik neutrale taal, maar kies woorden die subtiel richting geven (bijv. "drukte" of "chaos" i.p.v. "veel mensen") • Lees rustig en met overtuiging, alsof wat je zegt feitelijk en betrouwbaar is. • Laat de toon van je stem passen bij de sfeer van de beelden: serieus, hoopvol, spannend, enz. • Oefen hardop of het natuurlijk klinkt – alsof het uit een echt nieuwsitem komt. 	<p>14. Nog een keer de opdracht:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Korte uitleg • Benoem nog een keer het belang van de voice-over, als je hier de muziek te luid zet in de tool dan hoor je de stemmen niet. Benadruk het belang van een goede sterke voice-over om te kunnen overtuigen.
<p>Dia 15 - 15 30 minuten</p>	<p>15. AAN DE SLAG</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eén laptop per groepje • Ga naar de website: www.frame-it.nu/login • Neem de code over van de docent • Bekijk rustig alle filmpjes • Maak je fragment af <p>BELANGRIJK: Zet de muziek niet te hard want dan hoor je de voice-over niet, spreek duidelijk en rustig bij de voice-over.</p> 	<p>15. Aan de slag met de tool:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Je bent als docent al ingelogd op: www.frame-it.nu/docent • Laat 1 leerling per groepje inloggen op: www.frame-it.nu/login • Loop langs de groepjes

<p>Dia 16 20 minuten</p>	<p>16. ITEMS BEKIJKEN EN NABESPREKEN</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ben je overtuigd door het item? • Wat maakte het overtuigend? • Wat vond je van het nieuws-item? • Was het item geloofwaardig? 	<p>16. Items bekijken en nabespreken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De groepjes sturen de video's via de tool naar de docenten interface. Hier kun je ze na elkaar klaarzetten om samen te kijken. • Bespreek telkens kort na of ze overtuigd zijn door het nieuwsitem.
<p>Dia 17 5 minuten</p>	<p>17. STEMMEN OP HET BESTE IDEE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Handen omhoog voor het groepje wat er opgenoemd wordt. - Je stemt voor jezelf. 	<p>17. Stemmen:</p> <p>Laat de klas stemmen op het meest overtuigende nieuwsitem.</p>
	<p>18. AFSLUITING</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat ging er goed? • Wat kon er beter 	<p>18. Afsluiting:</p> <p>Geef de klas de ruimte om te reageren op de les.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat ging er goed? - Wat ging er niet goed?
	<p>19. EXTRA: HET REDENEERSHEMA</p> 	<p>Eventueel staat er op de laatste slide een redeneerschema. Dit kan leerlingen helpen wanneer zij het moeilijk vinden om argumenten te bedenken. Gebruik dit voor klassen die hier baat bij hebben.</p> <p>Het redeneerschema vind je op de laatste pagina van dit document.</p>

